

Posudek oponenta diplomové práce

Diplomantka: **Kateřina Kubicová**

Téma práce: **Srovnání lidskoprávních argumentů proti ženskému volebnímu právu a stejnopohlavním sňatkům**

Rozsah práce: **77 stran (podle normy ČSN 016910); 138 434 znaků**

Datum odevzdání práce: **31. října 2023**

Vedoucí práce: **prof. JUDr. Helena Hofmannová, Ph.D.**

Oponent práce: **Pavel Uhl**

Otázka adekvátní volby tématu s ohledem na jeho aktuálnost, náročnost, potřebné teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Diplomatka zvolila téma, které svou náročností odpovídá práci diplomové nebo jakékoliv práci, na kterou jsou kladeny vyšší nároky. Je to téma aktuální a metodologicky nikoliv úplně jednoduché. Z hlediska teoretického se nejedná o práci, která by se věnovala čistě právnímu tématu, ale jedná se o práci, která analyzuje mimoprávní argumenty politického nebo obecně společenského charakteru, jež se vztahují k politické otázce při definici (či redefinici) právní normy.

Z hlediska tradičního nazírání práva jsou politické motivy zákonodárce vnímány jako extralegální fakt, který právní vědě nepřísluší zkoumat. Tento tradiční v 19. století mající původ teorie se zdá být s demokratizací společnosti překonána, což nyní předložená diplomová práce dokládá. Autorky analyzuje v hodnotový (politický, publicistický) diskurs ke dvěma otázkám. K jedné historické (volební právo žen) a k jedné současné (sňatky stejnopohlavních párů).

Zkoumané téma je zcela legitimní a zvolané prvky zkoumání byly zvoleny dobře. navzdory tomu (a v podstatě i díky tomu) vykazuje diplomová práce určité riziko, kterému se z povahy věci nebylo lze vyhnout, ale bylo by dobré na to upozornit, popřípadě je nějak kompenzovat.

Jestliže autorka zkoumala argumenty, které se vztahovaly k diskusi, jež byla uzavřena (většinou) před dekádami let (volební právo žen), tak čerpala především již ze sekundárních zdrojů, tedy vědeckých prací, které danou otázku zpracovávaly, popřípadě z děl filozofů, kteří se k tématu vyjadřovali v delší historické perspektivě. Naopak při zkoumání současné diskuse (tedy k otázce stejnopohlavních sňatků) vycházela především s aktuální politické a publicistické roviny diskuse. Zkoumání obou výstupů tak může být zpochybněno poukazem na odlišný způsob získání srovnávaných údajů. Tento problém nelze samozřejmě jednoduše řešit, protože primární výzkum dobového tisku by překračoval rámec diplomové práce, ale je vhodné s tímto nedostatkem pracovat přiznaně a vědomě.

Samotná srovnávací metoda, která srovnává myšlenkové konstrukce a která pochází z oblasti politické vědy, je v zásadě v pořádku. Je naopak přínosem, že ji autorka přináší do oblasti ústavního práva, které si navyklo již pracovat s testovaným materiálem (politická vůle, vůle zákonodárce), ale ještě se nenaučilo je pořádně vědecky zkoumat.

Metodologii pak lze vytknout mírně nešikovný způsob nastolení výzkumných otázek v úvodu textu na str. 4, kdy textace druhé otázky předpokládá předem danou odpověď na tu druhou. Jakkoliv je možné, že úvod byl editován po dokončení celého textu, v rámci koherence textu by bylo vhodné druhou otázku uvést slovy „pokud by tomu tak bylo...“.

Formální a systematické členění práce, jazykové zpracování práce, způsob práce s poznámkovým aparátem, seznamem literatury a zpracování dalších doprovodných informací

Práce splňuje formální i věcné požadavky na diplomové práce. Je přehledná, nejsou v ní zásadní chyby (nebo jsem si jich nevšiml), čte se dobře a podává v zásadě ucelený obraz o zkoumané otázce. S poznámkovým aparátem pracuje dobře, dodržuje citační normy apod.

Věcné zpracování problematiky

Zpracování odpovídá cíli a podává svědectví o určité míře předem očekávané podobnosti některých ideových konstruktů.

K věcnému zpracování lze mít drobné výhrady, které nijak nesnižují jinak vysokou kvalitu práce. Na straně 23 se autorky dopouští faktografické chyby, když uvádí, že první pokus o právní úpravu registrovaného partnerství byl v roce 1989. Není tomu tak. Bylo to rok 1998. O tom, že se nejspíše nejedná o překlep pak svědčí i informace tamtéž, že k úspěšnému zavedení došlo o 16 let později (to by mohlo odpovídat roku 1989 ale nikoliv 1998).

Dalším mírným nedostatkem je absence poukazu na jeden konkrétní a související aspekt mezinárodního práva. Práce sice obsahuje kapitolu, která se věnuje mezinárodnímu právu obecně a dále s ním souvisejícímu faktu internacionalizace lidských práv a na něj navazující snaze o jejich výklad ve prospěch kontinuálního vývoje, ale tento jinak správný přehled a výklad postrádá jeden důležitý detail. Práce zcela pomíjí právě otázky svobodného vstupu do manželství, které jsou nově v poválečném mezinárodním právu upraveny výslovně. Jakkoliv práce zmiňuje oba Pakty vyhlášené pod č. 120/1976 Sb., tak pomíjí, že čl. 23 odst. 2 Paktu o občanských a politických právech stanoví subjektivní právo na svobodné uzavření manželství: „2. *Uznává se právo mužů a žen uzavřít v přiměřeném věku sňatek a založit rodinu.*“.

Podobné právo předpokládá v právně nezávazná Všeobecná deklarace lidských práv a právně závazná o Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace vyhlášená pod č. 95/1974 Sb.

Téma(ta) k diskusi při věcné obhajobě

S ohledem na skutečnost, že diplomová práce je zpracovávána na katedře platného práva, dovolím si provokativní otázku, jaká je praktická využitelnost závěrů práce, a to i v případně propracovanější variantě. Kromě toho, že závěry práce mohou sloužit jako podpora určitých argumentů v politické diskusi, vyvstává otázka, zda by podobně formulovaný argument (tedy: vaše myšlenky jsou ve světle historické analýzy neobhajitelné) mohl sloužit jako důvod pro zásah Ústavního soudu? Nebo jsou historické srovnávací analýzy k tomuto nepoužitelné a jako argument pro prosazování ústavnosti nemohou sloužit?

Druhou otázkou je otázka, jestli uvedená analýza představuje srovnání dvou unikátních jevů, které nemají dalšího (třetího, čtvrtého atp...) „do party“ nebo se jedná o obecné paradigma konfliktu mezi osvícenskou (liberální) racionalitou a konzervativním přístupem, které se v podobných konfliktech projevuje ve většině historických otázek, jež představují zlomové a zásadní změny (zrušení otroctví, zavedení rovného volebního práva – nejprve mužů, zrušení rasové segregace a apartheidu, apod.)?

Třetí otázkou je shora zmíněný rozměr mezinárodního práva. Jestliže historické lidskoprávní dokumenty (například francouzská Deklarace práv člověka a občana), které přiznávaly svým původním záměrem práva jen mužům je možné nyní vykládat tak, že přiznávají práva i ženám, tak zda je možný podobný posun ve výkladu čl. 23 odst. 2 Paktu o občanských a lidských právech?

Závěrem

Práci navrhuji hodnotit stupněm „**výborně**“, pokud diplomantka adekvátně obстоjí u ústní obhajoby.

V Praze dne 12. prosince 2023

.....
Pavel Uhl